

Introitus: *Slovo Hospodinovo: A dám vám nové srdce a do nitra vám vložím nového ducha. Odstraním z vašeho těla srdce kamenné a dám vám srdce z masa. Vložím vám do nitra svého ducha; učiním, že se budete řídit mými nařízeními, zachovávat moje řády a jednat podle nich.* (Ezechiel 36, 26)

Když nastal den letnic, byli všichni shromážděni na jednom místě. Náhle se strhl hukot z nebe, jako když se žene prudký víchř, a naplnil celý dům, kde byli. A ukázaly se jim jakoby ohnivé jazyky, rozdělily se a na každém z nich spočinul jeden; všichni byli naplněni Duchem svatým a začali ve vytržení mluvit jinými jazyky, jak jim Duch dával promlouvat.

V Jeruzalémě byli zbožní židé ze všech národů na světě, a když se ozval ten zvuk, sešlo se jich mnoho a užasli, protože každý z nich je slyšel mluvit svou vlastní řečí. Byli ohromeni a divili se: „Což nejsou všichni, kteří tu mluví, z Galileje? Jak to, že je slyšíme každý ve své rodné řeči: Parthové, Médové a Elamité, obyvatelé Mezopotámie, Judeje a Kappadokie, Pontu a Asie, Frygie a Pamfylie, Egypta a krajů Libye u Kyrény a přistěhovalí Římané, židé i obrázení pohané, Kréťané i Arabové; všichni je slyšíme mluvit v našich jazycích o velikých skutcích Božích!“ Žasli a v rozpacích říkali jeden druhému: „Co to má znamenat?“!
(Skutky apoštolů 2, 1-12)

Milovaní, nevěřte každému vnuknutí (duchu), nýbrž zkoumejte duchy, zda jsou z Boha; neboť mnoho falešných proroků vyšlo do světa. Podle toho poznáte Ducha Božího: Každé vnuknutí, které vede k vyznání, že Ježíš Kristus přišel v těle, je z Boha; každé vnuknutí, které nevede k vyznání Ježíše Krista, který přišel v těle, z Boha není. Naopak, je to duch antikristův, o němž jste slyšeli, že přijde, a který již nyní je na světě.

Vy však jste z Boha, děti, a zvítězili jste nad falešnými proroky, protože ten, který je ve vás, je větší než ten, který je ve světě. Oni jsou ze světa; proto z nich mluví svět a svět je slyší. My jsme z Boha; kdo zná Boha, slyší nás, kdo není z Boha, neslyší nás. Podle toho rozeznáváme ducha pravdy a ducha klamu.

(1. Janův list 4, 1-6)

Duch pravdy a duch klamu

Jsou svatodušní svátky. Téměř zapomenutá trojka z těch, které se počítají: Vánoce, Velikonoce a Svatodušní svátky. Sice se píše s velkým písmenem, ale do velikosti mají daleko. Proč? O Vánocích stromeček, o Velikonocích zajíček, vajíčko či beránek. A o letnicích? Jen ten vzduch - duch. A přitom se o Svatodušních svátcích narodila církev¹. Z mnoha jazyků se stalo jedno porozumění. Všichni, byť z různých konců římské říše, slyšeli evangelium a rozuměli mu. Učedníci byli nadáni schopností mluvit tak, aby hosté rozuměli. Změnilo se dávné prokletí babylónské věže, kterým se rozdělily jazyky a tedy i národy². Tady ten Duch dal jednotu v rozmanitosti, respektoval staré rozdělení a přemohl jej novým obsahem. Bůh je humorista, nedělá to bez vtípu. Žádná nostalgie po časech minulých.

Ovšem: Necelých sto let po Kristu už byl takový zmatek, že se k vlastnictví Ducha pravdy hlásilo

1 Poslali na sbor pozvánku na nějaké shromáždění v odpoledni svatodušní neděle do Betlémské kaple. V první větě pozvánky napsali, že církev před sesláním Ducha svatého to či ono... Ale: Ona církev před tím ani **nebyla!** Jak o ni někdo může mluvit? Rozděljuje tak církev od Ducha svatého, tedy tělo od Ducha. Nepůjdu tam, stejně mne moc osobně nezvali, půjdu radši po návštěvách.

2 Vypráví se že jedna diakonka v rovníkové Africe měla na starosti kupu malých černoušků. Děti jako děti, je to k neunesení. Sestra byla původem z Německa a tak ve chvíli největšího vypětí spustila lamentaci – ovšem ve švábské němčině. Kluci nerozuměli ani slovo, vypouli oči a ztichli. Když skončila jeden z nich jí povídá: „Teto, ještě....!“

minimálně devět³ proudů. Tedy opět pořádný Babylón! A samozřejmě každý tvrdil, že má pravdu. Každý si to i přál, aby ji měl, protože by to bylo dobře, kdyby někdo vyvedl společnost z toho marastu. Není divu, rozumíme tomu, bolest zmatků té doby je velice podobná dnešku. My to známe také ponoření v nenávislné kampani, kde jeden před druhým křičí, že má pravdu (ducha pravdy) a ten druhý ne. Pro kterého ducha se máme rozhodnout? Čech se nerozhodne pro žádného, ale začne si dělat vtipy. Zvládne to s humorem nebo s nějakým úletem⁴.

Proto píše Jan polemické věty do svého dopisu a odděluje tím dva duchy, dva přístupy. Není to jednoduché a zlehčující dělení. Nicméně ten, kdo bude prostě přemýšlet, najde cestu. Ten duch pravdy, tedy my řekneme Duch svatý tvrdí, že Ježíš měl tělo. Že přišel v těle. Dovolte mi dvě poznámky: Poprvé, případně mi to úsměvné, že evangelium najednou zdůrazňuje tělo. Právě to tělo je popisováno jinde apoštolem Pavlem jako protivník Ducha. Pavel říká doslovně: „*Jestliže žijete podle těla, je vám souzeno zemřít; jestliže však Duchem usmrcujete činy těla, budete žít.*“ (Římanům 8, 13) a právě tělo Kristovo je důkazem pravosti Ducha. Je třeba rozumět podstatě doby, ve které se od obyčejného života v těle utíkalo. Vztah k práci, k odpovědnosti, k manželství upadal... Tělo lidí unavovalo. Lepší by byl i Kristus nehmotný! Nám je *gnostické učení*⁵ už téměř nesrozumitelné.

3 **Simónovci** - Simón z Gittai (Šimon Mág Skutků apoštolských) byl historickou postavou. Ne že by se snad dal označit za „zakladatele“ gnóze, za něhož jej pokládali církevní Otcové, ale stal se jedním z jejich nejdůležitějších představitelů v prvním století našeho letopočtu. **Naasejci** - Základním textem naasejců, „ctitelů hada“ (hebr. nácháš), je Naasejský traktát. **Setovci** se odvolávali na zjevení, které jim prý zprostředkoval Adamův syn Set. V jejich systému hraje významnou roli ženská postava Moudrosti. **Elchasaíté** byli povýtce gnostickou skupinou, která se odvolávala na učení jistého Elchasaie. Vyrostli z židokřesťanských skupin v povodí Jordánu. Jejich učení bylo spojeno s astrologií a magií. Možná ovlivnili vznik *islámu*. **Basileidovci** navazovali na učení Basileida, prvního výrazného křesťanskognostického myslitele, který působil od r. 133 v Alexandrii. Basileidés se odvolával na apoštolskou tradici. Učil o postupné emanaci všeho jsoucna z prvotního božského principu; vytvořil téměř monistický systém. Pěstoval číselné spekulace. Jeho učení o Kristu bylo dokérické. **Markiónovci** - Jde o proud navazující na Markióna, myslitele, který přišel kolem r. 140 do Říma a začal tam se značným úspěchem kázat. Roku 144 byl exkomunikován z římské obce a založil si vlastní církev. Ta byla dobře organizovaná a zanikla až v 6. stol. Markión navazoval na Pavla z Tarsu a učil o závislosti člověka na Boží milosti. Zcela zavrhl židovskou bibli a jejího Boha; pokládal ho za protivníka milosrdného Boha, o kterém mluví křesťanské spisy. Sestavil vlastní kánon zahrnující Lukášovo evangelium očištěné od judaistických prvků a některé Pavlovy listy a pseudepigrafy Pavlovi připsané. **Valentinovci** - Valentinus působil v Římě mezi lety 135 a 160. Jeho škola byla v té době jedním z nejvýznamnějších center gnostického hnutí. Valentinus rozvinul úvahy o Plérómatu, prvotní Plnosti. V jeho systému došlo svého snad nejuplněnějšího vyjádření gnostické rozlišování tří tříd lidí, totiž *tělesných, duševních a duchovních*. Pneumatici dojdou vykoupení; psychici se budou moci Plnosti alespoň přiblížit, ovšem za předpokladu, že uvěří. **Hermetická gnóze** je jen jedním směrem v rámci širokého hermetického proudu. Obohacuje gnostické spekulace o prvky magie, alchymie a egyptské mytologie. Starověkou hermetickou gnózi pojí s ostatními gnostickými systémy originální výklad Starého zákona a spekulace o božstvu Člověk.

4 Nebo prodává diamanty... Na jedné návštěvě jsem se zvedal od stolu, že už půjdu a v tu chvíli přispěchala dáma, která mne tam ještě chtěla zastihnout. Přinesla totiž chlebičky a tři dorty s tvrzením, že má padesátiny a moc ráda by nás pozvala. Fakticky mne přinutila zůstat a mimo jiné mi zvěstovala „úžasné proctví“ samozřejmě cosi o tom, že zbohatnu. Sama se trochu vyhnula řeči o práci a přesvědčivě mi vyložila, že ona teď bude prodávat diamanty. Ona se ke slávě Boží bude starat jen o ty majetné, aby získala co nejvíce...

5 Gnóze je náboženstvím spásy, které se odvolává na tradici o zjeveném poznání (gnósis) pravé podstaty světa a Boha, jež je božím poslem odhalena nevelké skupině vyvolených a umožňuje jim vysvobození ze zajetí ve světě hmoty a výstup k Bohu. Mezi základní problémy, kterými se gnóze zabývala, patří především problém zla a hledání nových odpovědí na základní existenciální otázky v době společenské a kulturní destabilizace, odpovědí, jež by byly přijatelnou alternativou k tradičním koncepcím, které již nedokázaly člověka uspokojit, především v oblasti osobní zbožnosti.

Gnóze staví na dualismu ducha a hmoty, Boha a světa, ovšem je třeba mít na paměti, že dualita je nežádoucím stavem a má být překonána; překonána ne snad ve smyslu splnutí ducha s hmotou, ale ve smyslu zániku hmoty.

A podruhé: Všímám si, že obsahem vánoční idyly není děťátko, stromeček, jesličky. Ale to, že Kristus přišel a vzal na sebe lidské tělo. Bez toho by nebylo spásy. A pokud útočí někdo na Krista v lidském těle, pak útočí na nejzákladnější stránku věci. Kdybych toto rozvíjel, byla by z toho asi nepříliš živá biblická hodina, ale smlčet jsem to nesměl. Je to velice podstatné. Spíše se však budu starat o to, co znamená pro naše obyčejné dny, že Kristus přišel v těle:

Přijmout Ducha svatého, to znamená přijmout svou pozemskou existenci

Pán Ježíš se narodil, znal tedy bolest zrození a Pán Ježíš umíral. Jeho smrt byla bestiální vraždou, nicméně i kdyby byla pokojnější, než ji vykreslují všechny možné zdroje, kdyby to byla chladná justiční vražda, bylo by to poznání tělesné smrti. Mezi zrozením a smrtí víme o hladu, žízni, nouzi bezdomovců. To vše Pán Ježíš dobře zná.

Tedy i z naší strany jde o přijetí, že duchovní je vše v mém životě. Moje dětství a svět hry, první lásky a svět touhy. Duch svatý je hlavním hybatelem v mém studiu, v mém rozhodování pro práci, výdělek, manželství, rodičovství. Duch svatý s námi stárne! Vše, naprosto vše je duchovní a mělo by se přestat s vymezováním Božího vlivu do některých sfér.

Skutečnost je ovšem jiná. Kdybych to měl ztvárnit obrázkem, bude to vypadat asi tak: Duch svatý v mnohých typech křesťanství je postiženým jedincem, který se sotva dovleče na vozíku, tedy na duchovním vznášedle do kostela či do sboru a po návratu domů zase klimbá u okna, pokud ovšem nemá záchvaty pláče, smíchu, mnohomluvnosti a více méně neartikulovaného zpěvu, po nichž zase upadá do letargie.

Pro mne to tak není a nebude. Duch svatý prolнул do celého mého lidství. Kristus v těle, to znamená, že mu moje lidství nevádí. Ba, že se v něm vyžívá.

Přijmout Ducha svatého, to znamená přijmout skutečnost viny a následků hříchu

Pán Ježíš za můj hřích umíral, vzal na sebe veškerou mou vinu. Duch svatý dovolí konečně říct, že jsem to či ono zavínil já. Jako marnotratný syn si s Duchem svatým dopředu předříkávám svou omluvu a pak přijímám trest. Ten syn také přijal, že bude poctivě pracovat na cizím, jen aby mohl být doma. Být pod vlivem Ducha svatého znamená přijmout odpovědnost⁶ a následky, které někdy bolí.

Takže náboženství pod vlivem Ducha svatého je pravdivé. Nevykřikuje, že má pravdu, ale pravdivě si připouští skutečnost, pracuje na této zemi svými rukama, pravdivě odpovídá na lidské bídy a stará se o to - na první pohled - zbytečné tělo. Tomu se říká diakonie, péče o potřebné. To je Duch svatý!

Přijmout Ducha svatého, to znamená čekat nové stvoření

To, co máme zde, to důležité tělo, které je důkazem Ducha, to je ale dočasné. Jen pro tuto zemi. Přece čekáme nové nebe a novou zemi. Proto svoje tělo nepotřebujeme ušetřit za každou cenu. Cílem není zůstat tady a být neopotřebný. Proto musíme jít do sporu. Křesťanství proslulo netečností. Veškerá zbožnost se děje uvnitř svatostánků a navenek je cítit leda tak kadidlo. Nejde do sporu, nejde do zápasů o pravdu a právo. Velice si šetří své tělo a svou existenci a považuje to za duchovní způsob života. Kdežto Duch svatý dává všanc Kristovo tělo. Je si jist, že je připraveno tělo slavnější!

Duch svatý dává jinou optiku. Jsou věci, které je třeba udělat, i kdyby to přineslo potíže. Například pro navrátilce z Babylóna bylo nutné stavět Jeruzalém. A hodně se tím nadřeli a nadělali si nepřátele, ale jejich vůdce slyšel toto: „*Toto je slovo Hospodinovo k Zerubábelovi: Ne mocí ani silou, nýbrž mým duchem, praví Hospodin zástupů. Čím jsi ty, veliká horo, před Zerubábelem?*“

⁶ Vzpomínám na svou práci v chemičce. Bývalo to tak, že občas někomu přetekl louh ze zásobníku, který se pomalu doplňoval, či kyselina chlorovodíková – louh či kyselina se nějak neutralizovaly a bylo to. Nikdo za nic nenesl odpovědnost. Stalo se to i mně. A nic jsem neplatil.

Rovinou. On vynesel poslední kámen za hlučného provolávání: „Jeruzalém došel milosti!“

(Zachariáš 4, 6nn)

Pán Ježíš přišel v těle. To říká Duch pravdy. Proto Duch svatý vede k přijetí našeho lidství, vede k přijetí odpovědnosti za to, co jsme udělali a vede k naději, která přesahuje horizont tohoto světa. To je Duch svatý!

Že zůstáváme v něm a on v nás, poznáváme podle toho, že nám dal svého Ducha. A my jsme spatřili a dosvědčujeme, že Otec poslal Syna, aby byl Spasitelem světa. Kdo vyzná, že Ježíš je Syn Boží, v tom zůstává Bůh a on v Bohu.

Také my jsme poznali lásku, kterou Bůh má k nám, a věříme v ni. Bůh je láska, a kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm.

A milost našeho Pána Ježíše Krista a láska Boží a přítomnost Ducha svatého se všemi vámi. Amen

(1. Janova 4, 13-16 a 2. Korintským 13, 13)